

KIERRÄTYSTÄ KIERRÄTYKSEN VUOKSI?

EU:n kiertotalouspakettiin liittyen on ehdotettu kunnianhimoisia muutoksia jätedirektiiviin ja suunnitelmia yhdyskuntajätteen kierrätysasteen merkittävään nostoon. Merkittävimmät muutokset suomalaisessa jätehuollossa ovat tapahtuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana loppusijoituksessa ja energiahyötykäytössä. Materiaalihyötykäyttö on jäänyt pienempään rooliin.

Suomen yhdyskuntajätehuolto perustui pitkään jätteen loppusijoitukseen kaatopaikoille. Vasta vuosi 2009 oli ensimmäinen, jonka aikana hyötykäyttöön ohjautui enemmän jätettä kuin kaatopaikoille. Tuolloin pääsimme vihdoinkin samaan sarjaan muiden Pohjoismaiden kanssa jätteenpolton osalta, vain 10–20 vuotta jäljessä.

Yhdyskuntajätteen kierrätysaste on pysynyt Suomessa kauan lähes vakiona (noin 33%), kunnes vuodenvaihteessa kuultiin ilouutinen, että Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2015 kierrätysaste nousi yli 40 %:n. Tämä johtui mm. suurista investoinneista, mutta samalla myös tilastoinnin puutteiden korjaamisesta.

Nyt kun helpoimmat ratkaisut on tehty, miten kierrätysaste pystyttäisiin nostamaan noin 40:stä 50 %:iin kolmessa vuodessa? Toisin kuin

energiahyödyntämisessä, kierrätystavoitetta ei saavuteta yhdellä ratkaisulla. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää lukuisia toimia uusista lajittelulaitoksista kotitalouksien lajitteluaktiivisuuden tehostamiseen.

Suurella osalla kotitalouksissa syntyvän jätteen hyödyntämisen nykyiset päävaihtoehdot ovat yhdyskuntajätteen (sekajätteen) poltto jätteenpolttolaitoksessa tai jätteen lajittelu kotitalouksissa yhdistettynä kiinteistökohtaiseen erilliskeräykseen, mikä mahdollistaa materiaalien kierrättämisen. Kun tavoitteena on kierrätysasteen nosto, tarvitaan lisää erilliskeräystä eli tiukempia velvoiterajoja.

Kustannuslaskelmien mukaan yhdyskuntajätteen kiinteistökohtaisen erilliskeräyksen laajentaminen usein nostaa keräyksen kustannuksia eksponentiaalisesti kiinteistökohtaista velvoiterajaa laskettaessa. Lisäksi on ristiriitaista, että tietyillä jätejakeilla erilliskeräyksen laajentaminen ja jätteen ohjaaminen enemmän poltosta kierrätykseen voi johtaa ympäristönäkökulmasta nykyistä huonompaan tilanteeseen.

Ympäristövaikutukset vaihtelevat alueellisesti ja jätekohtaisesti merkittävästi, mutta harvaan asutuilla alueilla kattava erilliskeräys on usein kyseenalaista tiettyjen jakeiden osalta niin kustannus- kuin ympäristönäkökulmasta. Vaikka kolmessa vuodessa saavutettaisiin 50 %:n kierrätysaste eri toimenpitein, on hyvin kunnianhimoisesti ehdotettu, että EU-jäsenmaiden pitäisi saavuttaa vuonna 2025 60 %:n kierrätystavoite ja vuonna 2030 65 %:n. Tämä edellyttää todennäköisesti myös harvaan asutuilta alueilla laajaa erilliskeräystä.

Mitkä ovat konkreettiset keinot, joilla 60 %:n ja 65 %:n kierrätystavoite voidaan saavuttaa? Mitkä ovat tuolloin jätehuollon kustannukset ja milloin saavutamme rajan, jossa lainsäädäntö ohjaa käytännössä jätehuoltoa toimimaan eri suuntaan kuin lainsäädännön perimmäinen tavoite, ”ehkäistä jätehuollosta aiheutuvaa haittaa ympäristölle”?

TkT Antti Niskanen, toimitusjohtaja

LCA Consulting Oy

antti.niskanen@lca-consulting.fi